

การเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการสมัครในระบบ TCAS ปรากฏการณ์และการสะท้อนผ่านกรอบทฤษฎีการศึกษา

จินณาภา ญาณะ 6519680083

ในปี พ.ศ. 2568 ระบบ TCAS กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษาไทย โดยมีผู้สมัครสอบสูงสุดในรอบ 9 ปี รวม 412,190 คน (สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2567) แม้ว่าประชากรวัยเรียนลดลงจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย ข้อมูลปี พ.ศ. 2566 ระบุว่าเด็กเกิดใหม่ลดลงต่ำกว่า 500,000 คนต่ำสุดในประวัติศาสตร์ (HealthServ, 2566) ขณะที่ประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี มีเพียง 15.8% ของประชากรทั้งหมด (สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ซึ่งปรากฏการณ์นี้กระตุ้นคำถามถึงปัจจัยที่ผลักดันการเพิ่มขึ้นของผู้สมัคร TCAS ท่ามกลางประชากรวัยเรียนที่ลดลง ทั้งยังสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การเพิ่มขึ้นของ "เด็กชิว" สูงถึง 96,486 คน หรือเกือบหนึ่งในสี่ของผู้สมัครทั้งหมด (ข่าวเด็ต 7 สี, 2567) ซึ่งแสดงถึงความล้มเหลวของระบบแนะแนวที่ไม่ช่วยนักเรียนค้นพบเส้นทางที่เหมาะสม รวมถึงความเหลื่อมล้ำ เช่น การขาดสนามสอบในชนบท และค่าใช้จ่ายแฝงที่บางครอบครัวไม่สามารถแบกรับได้ บทความนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของระบบ TCAS ว่าจะช่วยลดหรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยได้อย่างไร โดยอาศัยกรอบทฤษฎีทางการศึกษามาช่วยสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ในระบบ TCAS และปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาในภาพรวม พร้อมนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ความท้าทายของระบบการศึกษาไทยอย่างยั่งยืน

จากทฤษฎีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational Inequality Theory) ชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีความเป็นทั้งเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างความเท่าเทียม หรือกลับกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำรุนแรงยิ่งขึ้น ในบริบทของระบบ TCAS ปี 2568 การสนับสนุนค่าสอบ TGAT ที่ครอบคลุมนักเรียนกว่า 96.8% ของผู้เข้าสอบถือเป็นความพยายามของภาครัฐในการลดอุปสรรคทางการเงิน โดยมีงบประมาณสนับสนุนกว่า 43 ล้านบาท เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสเข้าร่วมระบบได้มากขึ้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) อย่างไรก็ตาม การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนี้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้ เช่น การขาดแคลนสนามสอบในพื้นที่ชนบทกว่า 10,000 ที่นั่ง ซึ่งบังคับให้นักเรียนชนบทต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ค่าเดินทางและค่าที่พัก เฉลี่ยรวมสูงถึง 2,000-5,000 บาทต่อครั้ง ปัญหาเหล่านี้สร้างแรงกดดันที่สูงกว่าเด็กในเมือง และสะท้อนความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2567)

ในอีกมิติหนึ่ง ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบทยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โรงเรียนในเมือง โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง มักมีทรัพยากรที่พร้อม เช่น ครูผู้เชี่ยวชาญ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และโปรแกรมเตรียมสอบที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้นักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำได้มากขึ้น ในทางกลับกัน โรงเรียนในชนบทประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรในหลายด้าน เช่น ครูที่ไม่เพียงพอ การขาดอุปกรณ์การเรียน และการขาดโอกาสเข้าถึงกิจกรรมเสริม เช่น การติวสอบหรือโปรแกรมพิเศษเพื่อเตรียมตัวสอบ นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายแฝง เช่น ค่าติวสอบเฉลี่ย 5,000-10,000 บาทต่อปี ยังคงเป็นอุปสรรคสำหรับครอบครัวที่มีรายได้น้อย แม้รัฐจะให้การสนับสนุนบางส่วน แต่กลับเพิ่มเฉพาะโอกาสในการเข้าสอบ โดยไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำในอัตราการแข่งขัน สุดท้ายแล้ว เด็กจากครอบครัวที่มีทรัพยากรมากกว่าก็ยังมีโอกาสสูงกว่าในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและในคณะที่ต้องการ

เมื่อพิจารณาถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สะท้อนจากความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท รวมถึงค่าใช้จ่ายแฝงที่เป็นอุปสรรค ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในทรัพยากร การศึกษาทั้งในระดับบุคคลและระบบสามารถช่วยลดปัญหาเหล่านี้ได้ โดยมองว่าการศึกษาก่อให้เกิดผลตอบแทน ในรูปของรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจในอนาคต แนวคิดนี้เน้นว่าการศึกษามีผลผลิตภาพของแรงงานและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ในระบบ TCAS ปี 2568 การเพิ่มขึ้นของกลุ่ม "เด็กชิว" อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในคุณค่าของการศึกษาในฐานะการลงทุน แม้ผู้เรียนจะต้องเผชิญต้นทุนสูง เช่น ค่าใช้จ่ายโดยตรง (direct cost) และต้นทุนแฝงจากโอกาสที่สูญเสีย (opportunity cost) ในการทำงานหรือพัฒนาทักษะอื่น ๆ

การตัดสินใจเปลี่ยนเส้นทางการศึกษาของกลุ่ม "เด็กชิว" แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังต่อผลตอบแทนระยะยาว เช่น โอกาสการทำงานที่ดีขึ้นและรายได้ที่สูงขึ้น แม้จะต้องแบกรับต้นทุนในปัจจุบัน เช่น ค่าเรียนใหม่ ค่าที่พัก และค่าหนังสือ แต่ปรากฏการณ์นี้ยังสะท้อนข้อจำกัดของระบบแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาที่ไม่สามารถช่วยนักเรียนค้นพบเส้นทางที่เหมาะสมตั้งแต่แรก ทำให้ผู้เรียนต้องเผชิญต้นทุนทางการเงินและเวลาเพิ่มขึ้น ระบบ TCAS จึงเน้นให้เห็นบทบาทสำคัญของการศึกษาในฐานะการลงทุนที่มีผลตอบแทน แต่ในขณะเดียวกันก็เผยให้เห็นความไม่เท่าเทียมที่ยังคงอยู่ เช่น โอกาสที่ไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มที่มีทรัพยากรเพียงพอและกลุ่มด้อยโอกาส การออกแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในระยะยาวจึงควรลดอุปสรรค เช่น การลดต้นทุนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการสอบ และสนับสนุนระบบแนะแนวที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยผู้เรียนค้นหาเส้นทางที่เหมาะสมตั้งแต่แรกเริ่ม

นอกจากนี้ ในด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการศึกษาที่ผู้เรียนต้องเผชิญ แนวคิดหน้าต่างแห่งโอกาส (Windows of Opportunity) สามารถอธิบายช่วงเวลาสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ โดยแนวคิดนี้ชี้ว่าในช่วงวัยรุ่น (13-25 ปี) สมรรถนะที่มีศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้และพัฒนา หากระบบการศึกษาออกแบบให้ตอบสนองต่อช่วงเวลานี้ได้ดี นักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้เชิงลึกได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย ระบบ TCAS กลับสะท้อนปัญหาที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากช่วงเวลานี้ได้อย่างเหมาะสม นักเรียนจำนวนมากพลาดโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง และต้องกลับมาสอบใหม่เพื่อเลือกเส้นทางการศึกษาที่เหมาะสมกว่า ปรากฏการณ์นี้สะท้อนความล้มเหลวของระบบแนะแนว ที่ไม่สามารถช่วยนักเรียนค้นพบศักยภาพและความสนใจของตนเองตั้งแต่แรก

ระบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันสูงและการสอบวัดผลเชิงปริมาณเพิ่มความเครียดสะสมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น โดยแรงกดดันนี้มาจากการเรียน การสอบ และความคาดหวังจากครอบครัวและสังคม ตาม Stress Response Theory ความเครียดระยะยาวส่งผลกระทบต่อสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์ ขณะเดียวกัน ปรากฏการณ์ Amygdala Hijack ชี้ว่าความเครียดกระตุ้นสมองส่วนอะมิกดาลา (Amygdala) ให้ตอบสนองในรูปแบบ "สู้หรือหนี" (Fight or Flight Response) ส่งผลให้นักเรียนขาดความรอบคอบและแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความท้าทาย ในทางกลับกัน การลดความเครียดและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น โครงการ การจำลองสถานการณ์ หรือการแก้ปัญหาในชีวิตจริง สามารถกระตุ้นพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กตอนต้นและวัยรุ่นที่สมองมีความยืดหยุ่นสูง (Neuroplasticity) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและกระตุ้นความท้าทายอย่างเหมาะสมจะช่วยให้นักเรียนเข้าสู่สภาวะโฟลว์ (Flow State) ตาม Flow Theory ของ Mihaly Csikszentmihalyi ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะพร้อมสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation)

และศักยภาพที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในโรงเรียน เช่น การให้คำปรึกษาจากครู การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย และกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือ จะช่วยกระตุ้นการหลั่งฮอร์โมนออกซิโทซิน (Oxytocin) ลดความวิตกกังวล และเพิ่มความไว้วางใจ ส่งเสริมความผูกพันกับโรงเรียน (School Connectedness) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับพัฒนาการด้านทักษะ ความสมดุลทางอารมณ์ และความสำเร็จในระยะยาวของนักเรียน

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของความสัมพันธ์เชิงบวกในโรงเรียนที่ช่วยลดความเครียดและส่งเสริมความผูกพันกับชุมชนการเรียนรู้ ทฤษฎีผลตอบแทนทางสังคม (Social Returns Theory) ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ที่กว้างขวางในระดับสังคมจากการลงทุนด้านการศึกษา ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการลงทุนด้านการศึกษาสร้างผลตอบแทนที่มากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือโอกาสการทำงาน โดยยังส่งผลเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวม เช่น การลดอัตราอาชญากรรม การปรับปรุงสุขภาพประชากร และการเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบของสังคมที่ยั่งยืน (อัครา เมธาสุข และสทวรรษย์ พลหาญ, 2567 ก) ในบริบทของระบบ TCAS การสนับสนุนค่าสอบ TGAT ที่ครอบคลุมนักเรียนกว่า 96.8% ของผู้สมัคร ไม่เพียงลดภาระเศรษฐกิจของครอบครัวรายได้น้อย แต่ยังเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนจากกลุ่มด้อยโอกาสแสดงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ส่งผลต่อความเท่าเทียมในการแข่งขัน และสร้างผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจและสังคม เช่น การลดความยากจนและอาชญากรรม การลงทุนดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการ วิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) ที่แสดงให้เห็นว่าการลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสร้างผลลัพธ์เชิงบวกในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง (อัครา เมธาสุข และสทวรรษย์ พลหาญ, 2567 ข)

นอกจากนี้ ทฤษฎีผลตอบแทนทางสังคมยังเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีการคัดกรอง (Screening Theory) ที่มองว่าการศึกษาไม่ได้เพิ่มผลิตภาพโดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็น "สัญญาณ" (Signal) ที่ช่วยให้นายจ้างและสังคมมองเห็นศักยภาพของบุคคล Michael Spence ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ อธิบายว่าระดับการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถ ทักษะ และความขยันหมั่นเพียร ในบริบทของระบบ TCAS การสอบแข่งขันโดยใช้คะแนน TGAT, TPAT และ A-Level เป็นตัวชี้วัดหลักสะท้อนบทบาทของการศึกษาในการแสดงศักยภาพเชิงวิชาการในฐานะ "สัญญาณ" ไปยังมหาวิทยาลัยและตลาดแรงงาน ตัวอย่างเช่น คณะยอตนนิยมอย่างแพทยศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์ มักกำหนดคะแนนขั้นต่ำสูงเพื่อสะท้อนความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน อย่างไรก็ตาม การลดค่าใช้จ่ายในระบบ TCAS ช่วยให้นักเรียนจากครอบครัวที่ขาดแคลนทรัพยากรสามารถแข่งขันได้ในระดับที่เท่าเทียมมากขึ้น ส่งผลให้การศึกษาามีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างสังคมที่เท่าเทียมและยั่งยืนในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาคะแนนสอบเพียงอย่างเดียวในระบบ TCAS อาจไม่สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนทั้งหมด โดยเฉพาะทักษะในด้าน Soft Skills เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นายจ้างในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญ ข้อจำกัดของระบบการคัดกรองที่เน้นการสอบแข่งขันในมิติเดียวนี้นี้ ไม่สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายและความซับซ้อนของความต้องการในตลาดแรงงาน อีกทั้งยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากผู้เรียนที่เข้าถึงทรัพยากร เช่น การติวสอบหรือการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ มีโอกาสส่ง "สัญญาณ" ได้เข้มแข็งกว่าผู้เรียนที่มีทรัพยากรจำกัด ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาที่ไม่สามารถลดความไม่เท่าเทียมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผ่านกรอบ ทฤษฎีการศึกษากับการแข่งขันในตลาดเสรี (Privatization in Education) ระบบการศึกษาในฐานะ "ตัวคัดกรอง" มุ่งเน้นการแสดงคุณภาพและความสามารถของผู้เรียนในบริบทการแข่งขัน โดยการ

สอบวัดผลเป็นเครื่องมือสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาการสอบแข่งขันเพียงอย่างเดียวในระบบ TCAS ยิ่งตอกย้ำความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสที่ขาดทรัพยากรในการแข่งขันอย่างเท่าเทียม การแปรรูปและการเปิดเสรีในภาคการศึกษาถูกมองว่าเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบ โดยกลไกการแข่งขันระหว่างสถาบันเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงบริการ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงาน แนวคิดนี้เชื่อว่า การแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศจะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในทรัพยากร การสร้างความแตกต่างในหลักสูตร และการตอบสนองความคาดหวังของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด อย่างไรก็ตาม การนำกลไกตลาดมาใช้ในภาคการศึกษาจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางโอกาส โดยเฉพาะในกลุ่มด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม

ในบริบทของระบบ TCAS การแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในคณะที่มีความต้องการสูง เช่น คณะแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ สะท้อนแนวคิดเรื่องการแปรรูปในระบบการศึกษา หลายสถาบันพยายามปรับปรุงหลักสูตรและกลยุทธ์การตลาดเพื่อดึงดูดนักเรียนที่มีศักยภาพสูง เช่น การจัดโปรแกรมพิเศษ หลักสูตรนานาชาติ หรือการให้ทุนสนับสนุน อย่างไรก็ตาม การแข่งขันนี้มักจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนที่มีทรัพยากรเพียงพอ เช่น ความสามารถในการจ่ายค่าเล่าเรียนที่สูง หรือการเข้าถึงการเรียนพิเศษเพื่อเตรียมตัวสอบ โดยเฉพาะการแข่งขันในคณะยอดนิยม เช่น แพทยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ยิ่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำในโอกาสสำหรับกลุ่มนักเรียนที่ขาดทรัพยากร คณะเหล่านี้มักต้องการคะแนนสอบที่สูงมาก ซึ่งนักเรียนจากครอบครัวที่สามารถสนับสนุนการติวสอบและโปรแกรมเสริมมีข้อได้เปรียบที่ชัดเจน เด็กจากกลุ่มด้อยโอกาส แม้มีความสามารถ แต่หากไม่มีทรัพยากรเพียงพอ ก็ต้องเผชิญข้อจำกัดในระบบการแข่งขัน

จากการวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎี ระบบ TCAS สะท้อนถึงความซับซ้อนและปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษาไทยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างชัดเจน แม้รัฐบาลจะพยายามลดอุปสรรคบางประการ เช่น การสนับสนุนค่าสอบ TGAT ที่ช่วยให้นักเรียนกว่า 96.8% ของผู้สมัครสามารถเข้าสอบได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม แต่ปัญหาพื้นฐาน เช่น การขาดแคลนสนามสอบในพื้นที่ชนบท และค่าใช้จ่ายแฝงอย่างค่าเดินทางและค่าที่พัก ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับนักเรียนจากครอบครัวที่มีทรัพยากรจำกัด นอกจากนี้ ระบบการศึกษาในปัจจุบันยังเน้นบทบาทของการเป็นเครื่องมือคัดกรอง มากกว่าการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ "เด็กชิว" ซึ่งสะท้อนถึงความล้มเหลวของระบบแนะแนวที่ไม่สามารถช่วยให้นักเรียนค้นพบเส้นทางที่เหมาะสมตั้งแต่แรก

เพื่อแก้ไขปัญหเชิงโครงสร้างในระบบ TCAS แนวทางพัฒนาที่ตอบโจทย์ควรมุ่งเน้นการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม โรงเรียนในชนบทควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านจำนวนครูผู้เชี่ยวชาญ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และการจัดโปรแกรมเตรียมสอบฟรีที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ การลดความเหลื่อมล้ำเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนจากทุกพื้นที่แข่งขันในระบบได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ การพัฒนาระบบแนะแนวเป็นสิ่งจำเป็น ครูแนะแนวควรได้รับการฝึกอบรมให้สามารถช่วยนักเรียนค้นพบศักยภาพและเส้นทางที่เหมาะสม เพื่อลดปัญหา "เด็กชิว" และเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษา ขณะเดียวกัน การปรับระบบการสอบให้ยืดหยุ่นและครอบคลุมทุกภูมิภาคจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทางและค่าที่พัก รวมถึงการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การใช้โครงงานหรือสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันจากการแข่งขันเชิงคะแนนและพัฒนาทักษะรอบด้านของผู้เรียน

อีกแนวทางสำคัญคือการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในชีวิตจริง และการสร้างจิตสำนึกทางสังคม มากกว่าการท่องจำเพื่อสอบแข่งขัน กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน เช่น โครงการที่นักเรียนทำงานร่วมกับชุมชน หรือการฝึกงานในท้องถิ่น จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและความท้าทายทางสังคม ระบบ TCAS ซึ่งสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและโอกาส แม้จะมีการปรับปรุงบางส่วน แต่ยังต้องการการแก้ไขอย่างจริงจัง การพัฒนาที่เน้นความเท่าเทียม การกระจายทรัพยากร และการส่งเสริมทักษะที่ยั่งยืน จะช่วยให้ระบบการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

โดยสรุป ระบบ TCAS สะท้อนถึงความซับซ้อนและปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษาไทย ทั้งในแง่ของการเพิ่มขึ้นของผู้สมัครที่ขัดกับแนวโน้มประชากรวัยเรียนที่ลดลง และความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนในมิติของทรัพยากรและโอกาสทางการศึกษา ทฤษฎีสำคัญที่ถูกนำมาวิเคราะห์ อาทิ ทฤษฎีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational Inequality Theory) แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีผลลดหรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำได้ขึ้นอยู่กับกรอบแบบระบบ ในขณะที่ ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาในฐานะการลงทุนที่สร้างผลตอบแทนทั้งในระดับบุคคลและสังคม แนวคิดหน้าต่างแห่งโอกาส (Windows of Opportunity) ชี้ถึงความสำคัญของช่วงวัยที่สมองมนุษย์พัฒนาได้สูงสุด แต่ระบบแนะแนวที่ไร้ประสิทธิภาพกลับทำให้ผู้เรียนพลาดโอกาสเหล่านี้ไป นอกจากนี้ Stress Response Theory และ Flow Theory ยังชี้ถึงความจำเป็นในการลดแรงกดดันและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างยั่งยืน แม้ที่ผ่านมาจะมีมาตรการ เช่น การสนับสนุนค่าสอบ TGAT เพื่อลดอุปสรรคทางการเงิน แต่ข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เช่น การกระจายสนามสอบไม่ทั่วถึง ค่าใช้จ่ายแฝง และการพึ่งพาการสอบแข่งขันเพียงอย่างเดียวยังคงทำให้ระบบนี้ตอกย้ำความเหลื่อมล้ำในโอกาส นอกจากนี้ ทฤษฎีผลตอบแทนทางสังคม (Social Returns Theory) และ ทฤษฎีการคัดกรอง (Screening Theory) ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาในฐานะเครื่องมือส่งสัญญาณไปยังตลาดแรงงาน แต่การออกแบบระบบที่เน้นแข่งขันแบบเสรี (Privatization in Education) โดยปราศจากการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม อาจยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำรุนแรงขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาระบบ TCAS ให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง ควรมุ่งเน้นที่การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เช่น การเพิ่มจำนวนครูผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ชนบท การจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และการพัฒนาโปรแกรมเตรียมสอบฟรีที่เข้าถึงได้ทุกกลุ่ม พร้อมทั้งปรับปรุงระบบแนะแนวตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบแนะนำเส้นทางการศึกษาส่วนบุคคล (Personalized Educational Pathway Systems) ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนค้นพบความถนัดและเป้าหมายที่เหมาะสมตั้งแต่แรก ขณะเดียวกัน การปรับวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น โครงงาน การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน จะช่วยลดการพึ่งพาคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว และสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย รวมถึง Soft Skills ที่สำคัญต่อการทำงานในอนาคต การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควรเชื่อมโยงกับบริบทชุมชน เช่น การฝึกงานในท้องถิ่นหรือโครงการพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติ เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่โปร่งใส ยุติธรรม และตอบสนองต่อความหลากหลาย ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และวางรากฐานสำหรับการพัฒนาสังคมไทยในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวเดีต 7 สี. (2567). แอดมิสชัน ปี 68 มีหนาว พบเด็กซึ่ลเกือบแสนคน. <https://news.ch7.com/detail/769581>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). อว.อุดหนุนงบสอบ TGAT TCAS รอบ 3 ก็สมัครฟรี 7 อันดับ. <https://www.thairath.co.th/news/local/2823673>.
- สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2567). ข้อมูลสนามสอบ. <https://www.mycas.com/venues/>.
- สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). วิฤตอัตราการเกิดใหม่ของประชากรไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง. <https://ecd.onec.go.th/childhood/statistic/7343/>.
- อัครา เมธาสุข และสทวรชัย พลหาญ. (2567 ก). การลงทุนเพื่อการศึกษา [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัครา เมธาสุข และสทวรชัย พลหาญ. (2567 ข). ผลผลิตทางการศึกษา [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- HealthServ. (2566). ปัญหาประชากรเริ่มซัด ปี 2566 เด็กเกิดใหม่ต่ำ 5 แสน คนเกษียณมากกว่าวัยแรงงานใหม่. <https://healthserv.net/healthupdate/223099>.